

Opleiden in de school - 3

Kwaliteitsborging en toezicht

Advies

Opleiden in de school - 3

Kwaliteitsborging en toezicht

Advies

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Onderzoekskader	6
1.3	Opzet van het advies	6
2	Kwaliteitsrisico's uit de praktijk	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Risico's voor kwaliteit	9
3	Kwaliteitsborging en toezicht	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Toezicht door de NVAO	15
3.3	Toezicht door inspectie	21
3.4	Aanvullende opmerkingen	23
	Bijlage I – Begrippen en afkortingen	27
	Bijlage II – Rapporten Opleiden in de School	29
	Bijlage III – Projectgroep Opleiden in de School	31

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Scholen voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs (roc's) leiden steeds vaker in de (toekomstige) werkomgeving onderwijspersoneel op. Zij werken hiervoor samen met de hbo-lerarenopleidingen en de universitaire lerarenopleidingen. Dit opleiden in de school wordt door de overheid (financieel) gestimuleerd, onder andere vanwege het lerarentekort. Lerarenopleidingen en scholen hebben de laatste jaren geëxperimenteerd met allerlei vormen van opleiden en samenwerken. Deze trajecten, waarin een belangrijk deel van de opleiding van de studenten in de school plaatsvindt, worden voor de lerarenopleidingen steeds belangrijker. Vanuit de verantwoordelijke bewindslieden, adviesraden en toezichthouders worden dan ook vragen gesteld over de voorwaarden waaronder dit type opleiding vorm krijgt. Het is immers niet vanzelfsprekend dat scholen toegerust zijn voor hun nieuwe taak.

In 2005 heeft de Onderwijsraad het advies 'Leraren opleiden in de school' uitgebracht op verzoek van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). In haar beleidsreactie op het advies kondigde de minister aan, dat zij met de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de Inspectie van het Onderwijs zou bespreken hoe het toezicht op opleiden in de school wordt vormgegeven.

Met een studie (deel 1) en een praktijkonderzoek (deel 2) zijn inspectie en NVAO nagegaan hoe de kwaliteitsborging van opleiden in de school vorm krijgt. Het product van de derde fase, het advies hoe de kwaliteitsborging adequaat kan worden belegd, ligt nu voor.

De eerste studie, *Opleiden in de school, kwaliteitsborging en toezicht: studie* (Inspectie van het onderwijs/NVAO, 2007), verscheen in mei. In deze studie somden NVAO en inspectie kwaliteitscriteria (gerelateerd aan het NVAO-accreditatiekader) en succesfactoren op voor opleiden in de school. De praktijkstudie, deel twee van het drieluik, bevat opleidingsportretten van zes opleidingsscholen. Deze zes scholen en instellingen werden geselecteerd uit de deelnemers aan de 'Dieptepilot opleiden in de school' van OCW. Inspectie en NVAO bezochten deze opleidingsscholen en academische scholen in de periode mei tot juli 2007, om zich een beeld te vormen van opleiden in de school in de praktijk. Aan de hand van de in deel 1 beschreven kwaliteitscriteria is bekeken hoe de varianten van opleiden in de school vorm krijgen en hoe opleidingen en scholen omgaan met vraagstukken van kwaliteitsborging. Omdat uiteindelijk de hogeschool of universiteit een diploma afgeeft en daarmee verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de opleiding, richten de toezichthouders zich op de lerarenopleidingen, die de opleidingstrajecten aanbieden. Van daaruit is bezien op welke wijzen de instelling de kwaliteit van het opleiden kan garanderen en borgen.

Deze laatste uitgave bevat het advies van NVAO en inspectie voor het toezicht op opleiden in de school, bezien tegen de achtergrond van de geldende rolverdeling van de toezichthouders. Dit betreft ten eerste de specificaties die zijn aan te brengen in het NVAO-accreditatiekader. De inspectie heeft in aansluiting daarop

aangegeven welke toezichtactiviteiten zij in de komende periode in verband met opleiden in de school naar haar oordeel dient uit te voeren.

1.2 Onderzoekskader

In het eerste deel van dit drieluik, de studie, hebben NVAO en inspectie vanuit beschikbare literatuur kwaliteitscriteria gedefinieerd die van belang kunnen zijn voor opleiden in de school.

Deze zijn als leidraad gehanteerd voor de gesprekken die voor de opleidingsportretten zijn gevoerd. In de opleidingsportretten zijn de hoofdrubrieken van deze kwaliteitscriteria gebruikt.

Hoofdrubrieken kwaliteit

1. Opleidingsconcept
2. Programma
3. Inzet personeel
4. Interne kwaliteitszorg
5. Resultaten

Daarnaast werden in deel 1 specificaties geformuleerd voor het accreditatiekader van de NVAO, waarvan op basis van de studie aangenomen mag worden dat zij een belangrijke rol spelen in de kwaliteit van opleiden in de school.

In de praktijkstudie en twee bijeenkomsten met opleidingsscholen zijn vervolgens de kwaliteitscriteria en de specificaties van het NVAO-kader beproefd, om na te gaan of deze relevant zijn voor het toezicht en of zij zowel in diepte als in breedte voldoende handvatten geven om als toezichtsinstrument te dienen. Dit heeft geleid tot bijstelling van de specificaties van het NVAO-kader, zoals deze eerder in deel 1 waren weergegeven.

1.3 Opzet van het advies

In hoofdstuk 2 wordt vanuit het perspectief van de toezichthouders teruggeblikt op de belangrijkste observaties over de kwaliteit van opleiden in de school, opgedaan in de praktijkstudie. Daaruit wordt duidelijk waar zich risico's voordoen en waar precies waarborgen van belang zijn. In aansluiting daarop wordt in hoofdstuk 3 weergegeven hoe het toezicht op opleiden in de school belegd kan worden en welke taakverdeling tussen NVAO en inspectie daarbij voor de hand ligt. De specificaties van het NVAO-kader worden gepresenteerd en toegelicht en ook het voorgestelde toezicht vanuit de inspectie wordt aangegeven.

2 Kwaliteitsrisico's uit de praktijk

2.1 Inleiding

Uit de praktijkstudies en bijeenkomsten met opleidingsscholen blijkt dat veel van de betrokkenen bij opleiden in de school (scholen én lerarenopleidingen) een meerwaarde zien. Professionalisering van zittend personeel, ontwikkeling van een lerende en innovatieve houding in de opleidingsschool en verbetering van dagelijkse (coachings)vaardigheden rondom het leren, springen in het oog. Studenten zijn volgens de betrokkenen teamleden met een gerichte eigen bijdrage, soms specifiek gericht op de schoolontwikkeling van de (academische) opleidingsschool. Reflectie, brede praktijkkennis, beroepsvaardigheden en een stevige attitude zijn de winstgebieden voor deze studenten. Voor de opleidingen ontstaat de uitdaging zich te richten op de veelvormigheid van het onderwijsveld. Opleiden in de school geeft opleidingen een impuls voor de ontwikkeling van vraaggerichte en competentiegericht curricula. Evenals bij scholen en instellingen wordt ook bij de lerarenopleidingen de duurzaamheid van de onderlinge relatie als een belangrijke meerwaarde gezien; er kan op een structurele wijze aan de opbouw van de samenwerking en het programma worden gewerkt.

De realisatie van deze meerwaarde verloopt echter niet zonder slag of stoot; alle partijen moeten wennen aan deze nieuwe vorm van opleiden. Er wordt door alle bezochte samenwerkingspartners hard voor gewerkt en het vergt een inzet van opleiders en studenten die de reguliere werkzaamheden overtreft. Daarnaast blijkt dat experimenteren en zich bewegen buiten gebaande (opleidings)paden altijd de nodige puzzels en risico's voor kwaliteitsborging opleveren. Deze worden weergegeven op de onderscheiden deelgebieden: het opleidingsprogramma, inzet van het personeel en continuïteit, interne kwaliteitszorg, kwaliteit van het onderwijs in de opleidingsschool en de effecten van opleiden in de school voor het stelsel.

2.2 Risico's voor kwaliteit

Programma: borging van de inhoud

De vormgeving van het curriculum in de praktijk is een zoektocht naar een goede balans en verankering van wisselwerking tussen theorie en praktijk, tussen vakinhoudelijke competenties en beroepscompetenties. Omdat het curriculum van opleiden in de school tot stand wordt gebracht onder verschillende omstandigheden en lokale mogelijkheden tonen de opleidingsportretten aan dat ontwikkeling van een degelijk opleiden-in-de-school-curriculum alleen mogelijk is door intensieve samenwerking, doordenking en facilitering, zodat uiteindelijk delen van het curriculum daadwerkelijk naar de school verplaatst kunnen worden en de noodzakelijke kwaliteit kan ontstaan. Ook het zoeken naar elkaars specifieke deskundigheden (opleidingsschool en opleiding) hoort daarbij, zodat beide elkaar kunnen versterken en aanvullen.

Een knelpunt dat zich, zo blijkt uit de praktijkstudie, niet eenvoudig laat oplossen is de inhoud van het opleidingscurriculum van opleiden in de school. Ook al liggen de opleidingskaders vast op basis van opleidingsrichtlijnen voor lerarenopleidingen

en zijn modules of cruciale opdrachten al ontwikkeld, het individuele programma ligt niet vast. Studenten hebben een mate van zelfsturing omdat zij bij de huidige systematiek van praktijkopleiden gaandeweg leervragen opstellen en hun leerproces vormgeven. Dit gegeven vraagt om borging van de inhoud van de opleiding op individueel niveau. Komen alle onderdelen die nodig zijn (vaktheorie, vakdidactiek, pedagogisch-didactische vorming) voldoende aan bod bij alle studenten, hoe wordt dit nagegaan en welke taakverdeling is er daarbij tussen lerarenopleiding en scholen? Dat de huidige curricula competentiegericht zijn en borging van de vakinhoud daarin een bekend vraagpunt is, versterkt dit. Bij trajecten van instromende (deeltijd)studenten in het tweedegraadsgebied speelt deze problematiek nog intensiever, aangezien daar veel kandidaten maatwerkprogramma's krijgen. Niet alleen wordt het programma daarin door zelfsturende processen bepaald, delen van het standaardprogramma worden als behaald beschouwd op basis van verworven competenties. Borging van de opleidingsinhoud wordt daarmee lastiger. Het opzetten van een flexibel programma op individueel niveau is voor lerarenopleidingen kostbaar en vraagt een geheel andere doordenking van bestaande curricula. De puzzels rondom de inhoud van het opleidingsprogramma vertalen zich ook naar vraagpunten rondom de toetsing en beoordeling van het programma die moet borgen dat studenten individueel zich de vereiste competenties en vakinhouden hebben eigen gemaakt.

De beoogde flexibiliteit van het opleiden-in-de-school-curriculum draagt er ook toe bij dat studenten onduidelijke verwachtingen hebben van de opleiding. Ontwikkeling van programmaonderdelen of aanpassing van de programma-eisen kan tijdens de opleiding plaatsvinden, op grond van voortschrijdend inzicht. Niet voor niets is een kritische succesfactor die betrokkenen bij opleiden in de school vaak in dit verband noemen, dat de communicatie over het inhoudelijk opleidingsprogramma van individuele studenten en hun voortgang voldoende gefaciliteerd moet zijn, zowel organisatorisch als in tijd. Dit zorgt er namelijk voor dat voldoende kwaliteit kan worden gerealiseerd voor de opleiding op maat.

Verder beïnvloeden ook andere factoren het curriculum voor opleiden in de school. Op organisatorisch niveau zijn dit wisselingen in personeel, wisseling van beleid van de lerarenopleiding of veranderingen die ingegeven worden door curriculum-innovatie bij de lerarenopleiding. De overheveling van programmaonderdelen naar de opleidingsschool of academische school vindt in deze context minder plaats dan de betrokkenen in eerste instantie voor ogen hadden.

De borging van de kwaliteit van de inhoud van het curriculum wordt door de betrokkenen steeds belangrijker geacht om knelpunten in de toekomst het hoofd te kunnen bieden. Echter op dit punt geven scholen en opleidingen aan dat er, afhankelijk van het ontwikkelstadium waarin de opleidingsschool verkeert, nog de nodige verschillen zijn tussen papier en werkelijkheid.

Inzet personeel en continuïteit

Opleiden in de school vraagt zowel van de lerarenopleiding als de scholen heel wat investeringen op financieel en personeel terrein. Er zijn inspanningen nodig om begeleiding en beoordeling vorm te geven. Als de randvoorwaarden stabiel zijn en de opgebouwde structuren continuïteit kennen kan kwaliteit worden geleverd. Randvoorwaarden en continuïteit liggen bij opleiden in de school juist vaak onder vuur.

Zo heeft een opleidingsprogramma kans van slagen op het moment dat er voldoende studenten/kandidaten zijn die opleiden in de school als een goede opleidingsmogelijkheid ervaren. Een knelpunt dat zich, getuige de praktijkvoorbeelden, voordoet, is dat bij tegenvallende studentenaantallen instellingen en opleidingscholen voorzieningen (infrastructuur) 'in de lucht moeten houden' en dat maar in beperkte mate kunnen volhouden. De vaak geringe schaalgrootte van opleiden in de school vormt daarbij een belemmering, omdat dan de kosten en de baten niet met elkaar in balans te krijgen zijn. Het is niet zinvol een hele begeleidingsstructuur in een school op te tuigen voor een paar studenten; evenmin is het efficiënt dat een instituutopleider voor een enkele student kan afreizen naar een opleidingsschool. Tegenvallende studentenaantallen kunnen er zo voor zorgen dat opgebouwde voorzieningen op een laag pitje komen en overgebleven kandidaten niet de kwaliteit ontvangen die eigenlijk door alle betrokkenen wordt nagestreefd. Het begeleiden van studenten in het kader van opleiden in de school is vaak niet de enige taak van praktijkcoaches, opleidingscoördinatoren en instituutopleiders en dit kan samen met de conjunctuurschommelingen van het aantal kandidaten en studenten voor wisselingen in kwaliteit zorgen.

De financiële basis van opleiden in de school is in de praktijk vaak wankel omdat de ontwikkelingen van opleiden in de school vaak in projectvorm met tijdelijke gelden is vormgegeven.

Bovenstaande observaties duiden erop dat een goede inbedding van de opleidingsstructuur van opleiden in de school (het kwaliteitsbeleid en het personeelsbeleid) in de betrokken instellingen en scholen een belangrijke voorwaarde voor kwaliteit is. Een goede inbedding veronderstelt echter ook dat de opleidingsschool een heldere visie heeft op onderwijs, kwaliteitsbeleid en personeelsbeleid. En dit vergt heldere overeenkomsten tussen studenten, opleidingsschool en lerarenopleiding en profielomschrijvingen met duidelijke rollen voor de betrokkenen.

In de praktijk blijken de organisatorische problemen zoals bereikbaarheid over en weer tussen samenwerkende partners en bereikbaarheid van de begeleiders op de opleiding voor studenten, een risico voor de realisatie van kwaliteit binnen opleiden in de school te vormen. Hierbij treden risico's op voor de kwaliteit en afstemming van de begeleiding en de studievoortgang. De samenwerkingsafspraken die hierover expliciet of impliciet gemaakt worden, zijn niet altijd breed in de organisaties bekend en de samenwerkingsafspraken zelf voorzien niet in voldoende specificiteit of diepgang. Hierdoor ontstaan onduidelijkheden over het programma en de verwachtingen, zowel voor studenten als voor de begeleiders op de opleidingsschool.

Zowel voor de continuïteit als voor de dagelijkse organisatie kan een heldere verantwoordelijkheidsverdeling, bij voorkeur vastgelegd in overeenkomsten zorgen voor borging van het opleiden in de school.

Interne kwaliteitszorg

Opleiden in de school is nog niet zover 'uitontwikkeld', dat er al afdoende functionerende borgingsmechanismen zijn ontwikkeld en geïmplementeerd. Over het algemeen geven betrokken scholen en lerarenopleidingen aan dat er nog geen goed zicht is op hoe de borging van kwaliteit van het opleiden vorm kan krijgen, zodat een sluitende en cyclische structuur ontstaat. Het besef van de noodzaak hiervoor is wel in ruime mate aanwezig en het bereiken van deze structuur is dan

ook vaak opgenomen in de plannen. Momenteel is de borging vooral gericht op de kwaliteit van verschillende onderdelen; via een overeenkomst worden bijvoorbeeld afspraken vastgelegd over taken, rollen en verantwoordelijkheden van de betrokkenen en worden beoordelingsprocedures en programma-inhouden beschreven. Dit is feitelijk nog maar een eerste stap in het borgingsproces. Het bewaken van deze afspraken in de praktijk moet verankerd worden in de opleidingschool, als deel van vigerend beleid. Daarvan is nog weinig sprake.

Opleiden in de school vraagt van de betrokkenen (studenten, opleiders, personeel van opleidingsscholen) een grote bereidheid om de knelpunten die zich ongetwijfeld gaan voordoen door de bestaande structuren in de opleiding en in de school, het hoofd te bieden.

Niet alleen de begininvestering is belangrijk, daarna is ook blijvende samenwerking nodig om het concept verder te ontwikkelen én te onderhouden. Hiermee wordt voorkomen dat bestaande afspraken verwateren. Borging van gerealiseerde kwaliteit speelt daarin een hoofdrol. Het besef dat het lopende proces blijvende aandacht en investering nodig heeft vloeit voort uit het gegeven dat opleiden een gezamenlijke kernactiviteit is geworden en dus meer is dan 'het op afstand begeleiden van een praktijkdeel'.

De kwaliteit van het onderwijs in de opleidingsschool

In de opleidingsscholen worden onderwijstaken uitgevoerd door leraren in opleiding. Dat is ook het geval in andere situaties, zoals tijdens stages en in duale opleidingstrajecten, maar in het traject opleiden in de school is die bijdrage van nog niet bevoegde of bekwame leraren groter. Zeker waar in de komende jaren het lerarentekort ernstiger zal zijn, zal er goed voor moeten worden gewaakt dat de studenten - die in de school worden opgeleid - de tekorten moeten opvangen. Dit zou niet alleen risico's inhouden voor de kwaliteit van het opleidingstraject maar ook voor de kwaliteit van het onderwijs in de opleidingsscholen.

De effecten van opleiden in de school voor het stelsel

De opleiding van leraren is cruciaal voor de kwaliteit van het onderwijs. Leraren worden in Nederland op verschillende manieren opgeleid: in voltijds- en deeltijds-trajecten, in duale trajecten en mogelijk binnenkort ook in bedrijfsopleidingen die schoolbesturen opzetten. Opleiden in de school is een nieuw opleidingstraject. Uit de verkenningen van NVAO en inspectie in de praktijk van opleiden in de school blijkt, dat deze vorm van opleiden van leraren nog volop in ontwikkeling is.

De variëteit in opleidingstrajecten is waardevol maar houdt ook risico's in van ondoorzichtigheid en van ongewenste kwaliteitsverschillen. Het is daarom van belang, in het bredere kader van de ontwikkeling van opleidings- en personeelsbeleid in het onderwijs, de betekenis van opleiden in de school ook in de komende jaren zorgvuldig te volgen om de effecten op de kwaliteit van het stelsel te beoordelen.

3 Kwaliteitsborging en toezicht

3.1 Inleiding

De gebieden die uit de studie (deel 1) naar voren gekomen zijn en die de basis vormden voor de praktijkstudie (deel 2), geven aan waar borging van belang is om de basiskwaliteit van opleiden in de school te garanderen. Deze overwegingen en de samenvatting van de belangrijkste risico's (zie hoofdstuk 2) leiden tot de inrichting van het toezicht en meer in het bijzonder, de inrichting van het instrument voor toezicht in het hoger onderwijs, het NVAO-kader. Dit instrument wordt in paragraaf 3.2 gepresenteerd en toegelicht. In paragraaf 3.3 besteden we aandacht aan het toezicht van de inspectie. In paragraaf 3.4 worden tot slot nog enkele aanvullende opmerkingen gemaakt die voortvloeien uit dit onderzoekstraject, maar die niet aan directe kwaliteitsborging gebonden zijn.

3.2 Toezicht door de NVAO

Het gespecificeerde NVAO–accreditatiekader

Uitgangspunt is dat diegenen die via een traject opleiden in de school¹ worden opgeleid, aan dezelfde bevoegdheids- en bekwaamheidseisen dienen te voldoen als diegenen die via andere trajecten worden opgeleid. De hogeschool of universiteit die de hbo-bachelor of de hbo- en wo-master diploma's uitreikt is uiteraard verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opgeleiden. De verantwoordelijkheid kan niet aan de opleidingsscholen worden overgedragen. In het accreditatieproces worden alleen de verantwoordelijke hogeschool of universiteit beoordeeld. Zij zullen de kwaliteitsgarantie moeten geven voor hetgeen hun studenten in de opleidingsscholen leren.

Bij de beoordeling van de basiskwaliteit van opleidingen hanteert de NVAO een accreditatiekader waarin de criteria en de werkwijze bij de accreditatie zijn beschreven. Een opleiding wordt beoordeeld aan de hand van zes onderwerpen. Deze onderwerpen zijn:

- doelstelling van de opleiding;
- programma;
- inzet van personeel;
- voorzieningen;
- interne kwaliteitszorg;
- resultaten.

De genoemde onderwerpen worden beoordeeld aan de hand van facetten en daarbij horende criteria. Deze beoordeling gebeurt in eerste instantie in een rapport van een Visiterende en Beoordelende Instantie (VBI) na een visitatie.

De daadwerkelijke accreditatie is vervolgens afhankelijk van de validering door de NVAO van deze externe beoordeling door de VBI.

¹ De WHW (art. 7.7) onderscheidt voltijdse, deeltijdse en duale opleidingen. Opleiden in de school is op zich niet een 'variant', maar heeft de kenmerken van een duale variant. In de tekst spreken we over het 'traject' opleiden in de school.

In het onderstaande schema is voor een aantal facetten een verdere specificatie opgenomen van de bestaande criteria voor het beoordelen van het traject opleiden in de school. Voor de andere trajecten gelden deze specifieke criteria niet. Deze specificaties zijn cursief weergegeven en dienen als hulpmiddel voor commissies om bij de visitatie oog te hebben voor het eigen karakter van opleiden in de school. Zij kunnen ook een richtlijn zijn voor lerarenopleidingen bij het opstellen van hun zelfevaluatie-rapport, ter voorbereiding van de visitatie.

De criteria die als specificatie bij bepaalde facetten van het accreditatiekader zijn toegevoegd, zijn onder andere ontleend aan de voorwaarden die de Onderwijsraad beschreef voor het opleiden in de school (2005), aan hoofdstuk 4 van de studie (deel 1) en de toetsing daarvan in de praktijkstudie (deel 2).

Onderwerp / facet	Criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
1. DOELSTELLINGEN OPLEIDING	
1.1 Domeinspecifieke eisen	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk)
1.2 Niveau: bachelor en master	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een Bachelor of een Master
1.3 Oriëntatie hbo /wo	De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de volgende beschrijvingen van een Bachelor en een Master in hbo en wo: hbo: - De eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenwerking met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties - Een hbo-bachelor heeft de kwalificaties voor het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een hbo-opleiding vereist is of dienstig is - Een hbo-master heeft de kwalificaties voor het niveau van zelfstandig en/of leidinggevend beroepsbeoefenaar in een beroep of spectrum van beroepen, dan wel het niveau van het functioneren in een multidisciplinaire omgeving waarin een hbo-opleiding vereist is of dienstig is wo: - De eindkwalificaties zijn ontleend aan eisen vanuit de wetenschappelijke discipline, de internationale wetenschapsbeoefening en voor daarvoor in aanmerking komende opleidingen de relevante praktijk in het toekomstige beroepenveld - Een wo-bachelor heeft de kwalificaties voor toegang tot tenminste één verdere wo-studie op masterniveau en eventueel voor het betreden van de arbeidsmarkt - Een wo-master heeft de kwalificaties om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten of multi- en interdisciplinaire vraagstukken op te lossen in een beroepspraktijk waarvoor een wo-opleiding vereist is of dienstig is

Onderwerp / facet 2. PROGRAMMA	criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
2.1 Eisen hbo/wo	Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor het programma van een hbo- of een wo-opleiding: hbo: • Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek • Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline • Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk wo: • Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats in interactie tussen het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek binnen relevante disciplines • Het programma sluit aan bij ontwikkelingen in de relevante wetenschappelijke discipline(s) door aantoonbare verbanden met actuele wetenschappelijke theorieën • Het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek • Bij daarvoor in aanmerking komende opleidingen heeft het programma aantoonbare verbanden met de actuele praktijk van de relevante beroepen <i>Om het civiele effect van een schoolgebonden opleidingstraject te waarborgen hebben studenten de gelegenheid ervaring op te doen in gevarieerde onderwijssituaties zodat zij tijdens de lerarenopleiding geconfronteerd worden met de verschillende typen leerlingen en beroepspraktijken.</i> <i>Een opleidingsschool werkt intensief samen met de lerarenopleiding waardoor geborgd is dat de verbinding tussen theorie en praktijk wordt gelegd. Het opleidingstraject in de school dient voldoende diepgang te kennen door verbindingen met de theorie, het opleidingstraject in de lerarenopleiding dient voldoende praktijkgericht te zijn door een verbinding met de praktijk.</i>
2.2 Relatie tussen doelstellingen en inhoud programma	• Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties, qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen • De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma • De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken <i>De vakinhoudelijke en vakdidactische competenties zijn stevig verankerd in het schoolgebonden opleidingstraject.</i>
2.3 Samenhang programma	Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma <i>De samenhang tussen het opleidingsdeel en het schoolgebonden opleidingstraject is geëxpliciteerd en wordt door de opleiding geborgd.</i>
2.4 Studielast	Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten <i>Lerarenopleiding en opleidingsschool dragen zorg voor voldoende tijd en faciliteiten voor de student om de studievoortgang te bevorderen.</i>

2.5 Instroom	Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten: • hbo-bachelor: vwo, havo, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • wo-bachelor: vwo, hbo-propedeuse of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijkend uit toelatingsonderzoek • hbo- en wo-master: bachelor en eventueel (inhoudelijke) selectie <i>De selectie van studenten voor het opleidingstraject in de school is zorgvuldig en transparant.</i>
2.6 Duur	De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum: • hbo-bachelor: 240 studiepunten • wo-bachelor: in de regel 180 studiepunten • hbo-master: minimaal 60 studiepunten • wo-master: minimaal 60 studiepunten, afhankelijk van de opleiding.
2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud	Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept <i>Lerarenopleiding en opleidingsschool hanteren een didactisch concept waarmee beide instemmen in verband met het schoolgebonden opleidings-traject.</i>
2.8 Beoordeling en toetsing	Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd <i>Bij de afsluiting van een schoolgebonden opleidingstraject zijn onafhankelijke eindbeoordelaars betrokken.</i>
Onderwerp / facet 3 INZET VAN PERSONEEL	Criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
3.1 Eisen hbo/wo	De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een hbo- of een wo-opleiding: hbo: Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk wo: Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door onderzoekers die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied
3.2 Kwantiteit personeel	Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen <i>Om de kwaliteit van een schoolgebonden opleidingstraject te garanderen, bestaat er in de opleidingsschool een infrastructuur met voldoende opleidingsfunctionarissen.</i>
3.3 Kwaliteit personeel	Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma <i>De aanwezige opleidingsfunctionaris(sen) is/zijn deskundig in het opleiden en begeleiden van de studenten in het opleidingstraject.</i>

Onderwerp / facet 4. VOORZIENINGEN	Criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
4.1 Materiële voorzieningen	De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren
4.2 Studiebegeleiding	De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten <i>De studenten uit het opleidingstraject in de school hebben voldoende mogelijkheden om begeleiders van de opleidingsschool en het lerarenopleiding te contacteren.</i> <i>De begeleiding vanuit het lerarenopleiding én de begeleiding vanuit de opleidingsschool zijn op elkaar afgestemd en zijn transparant voor studenten en andere betrokkenen.</i>
Onderwerp / facet 5. INTERNE KWALITEITSZORG	Criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
5.1 Evaluatie resultaten	De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen <i>De lerarenopleiding verzekert zich ervan dat de opleidingsschool een kwaliteitszorgsysteem heeft dat waarborgt dat de doelstellingen van de opleiding gerealiseerd worden.</i>
5.2 Maatregelen tot verbetering	De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen
5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken <i>De medewerkers van de opleidingschool zijn actief betrokken bij de interne kwaliteitszorg van het OidS-traject.</i>
Onderwerp / facet 6. RESULTATEN	Criterium NVAO (+specificatie in verband met opleiden in de school)
6.1 Gerealiseerd niveau	De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen
6.2 Onderwijsrendement	Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers

Toelichting op de specificaties

In het accreditatiekader staat een toelichting bij deze verschillende onderwerpen, facetten en criteria. Aanvullend wordt hier nog enige verduidelijking gegeven op de opgenomen specificaties voor het opleiden in de school.

Doelstellingen van de opleiding

Wat betreft het onderwerp 'Doelstellingen opleiding' zijn er geen specificaties. De eindkwalificaties van de opleiding zijn immers dezelfde voor alle studenten, los van het traject dat zij volgen. De Wet BIO en het besluit Bekwaamheidseisen

onderwijspersoneel zijn daarbij het referentiekader. Die beschrijven de bekwaamheidseisen waar een afgestudeerde van de lerarenopleiding aan moet voldoen. Als een lerarenopleiding verschillende uitstroomprofielen kent, is aandacht daarvoor wel aangewezen: hoe wordt de brede bekwaamheid van de afgestudeerde verder ingekleurd door specialisatie voor een deel van het onderwijs (onder- of bovenbouw et cetera) of een bepaald aspect.

Programma

Opleiden in de school leidt wel tot differentiatie in de programma's, het tweede onderwerp uit het accreditatiekader. Bij de facetten van dat onderwerp zijn dan ook enkele specificaties geformuleerd die vooral te maken hebben met de wijze waarop lerarenopleiding en opleidingsschool samenwerken om een programma te realiseren dat enerzijds aangepast is aan de individuele kenmerken van de instromende studenten en anderzijds voldoende diepgang en kwaliteit garandeert. Het is daarbij zeker belangrijk dat studenten de kans krijgen ervaring op te doen in verschillende contexten en dat voortdurend de link gelegd wordt tussen deze praktijkervaringen en theoretische onderbouwing. De vakinhoudelijke en de vakdidactische competenties moeten evenwichtig aan bod komen. Dit moet getoetst worden in een onafhankelijke eindbeoordeling. Onafhankelijkheid ten aanzien van de student in opleiding is hierbij essentieel. De vraag is in welke mate de directe begeleiders van de opleidingsschool hierbij betrokken kunnen zijn. Zij zijn alleszins een waardevolle bron van informatie voor de vorderingen van de studenten die ze hebben begeleid. Een kernvraag is verder of de toetsing alleen competentiegericht in de praktijk plaatsvindt of dat er ook een aparte toetsing van de kenniscomponent is. Het beste kan er een verantwoorde uitsplitsing plaatsvinden van verschillende leerdoelen die op verschillende wijzen worden getoetst. Over het kennisniveau van de afgestudeerde leerkrachten mag geen twijfel bestaan.

Inzet personeel

Bij het derde onderwerp 'Inzet personeel' betreffen de specificaties in functie van opleiden in de school de aanwezigheid van gekwalificeerde opleidingsfunctionarissen in de opleidingsschool die tijd en ruimte hebben voor het begeleiden van de studenten uit het traject van opleiden in de school. Op sommige momenten kunnen zij ook delen van de opleiding die gericht zijn op het concrete handelen van de leraar, verzorgen. In een samenwerkingsovereenkomst tussen lerarenopleiding en opleidingsschool kan de inzet van personeel van beide aan bod komen en kunnen onderlinge contacten en afspraken worden vastgelegd. Daarbij kan blijken dat er heldere afspraken zijn gemaakt met betrekking tot taken, verantwoordelijkheden en kwaliteiten van de bij het opleidingsonderwijs betrokken medewerkers. Dit alles kan niet los gezien worden van het ruimere personeelsbeleid van de opleidingsschool.

Voorzieningen

Voor het vierde onderwerp 'Voorzieningen' is bij het aspect 'Studiebegeleiding' gespecificeerd dat de studenten uit het oids-traject voldoende mogelijkheden hebben om een beroep te doen op hun begeleiders. Zijn de begeleiders vanuit de lerarenopleiding regelmatig aanwezig in de opleidingsschool en zijn ze op bepaalde tijden ook direct bereikbaar voor de student? Zijn er daarvoor gepaste mogelijkheden en faciliteiten? Op zich is begeleiding op afstand ook van toepassing op studenten uit andere trajecten. In de context van opleiden in de school vraagt de opzet van

de begeleiding in het bijzonder een systematische aanpak, waarbij de begeleiding vanuit de lerarenopleiding én de begeleiding vanuit de opleidingsschool op elkaar afgestemd zijn.

Interne kwaliteitszorg

Het vijfde onderwerp is 'Kwaliteitszorg'. Vraag is hoe en waar de interne kwaliteitszorg van de lerarenopleiding en die van de opleidingsschool elkaar raken. De lerarenopleiding is alleszins verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opleidingstrajecten en moet daar verantwoording over afleggen. De opleidingsschool is primair verantwoordelijk voor de borging en de verbetering van de kwaliteit van het daar gegeven onderwijs. De specificatie stelt dat de lerarenopleiding zich ervan verzekert dat de opleidingsschool een kwaliteitszorgsysteem heeft dat waarborgt dat de doelstellingen van de lerarenopleiding gerealiseerd worden. We kunnen hier spreken van 'Assessment van de werkplek'.

Resultaten

Wat betreft het zesde onderwerp 'Resultaten' zijn er geen aparte specificaties geformuleerd. Het is evident dat de studenten uit het traject opleiden in de school hetzelfde niveau moeten realiseren als de studenten van traditionele opleidingstrajecten. Voor deze groep studenten kunnen wel andere streefcijfers geformuleerd worden, maar de rendementen moeten ook voor deze studenten aanvaardbaar zijn.

Aanbevelingen

In het zelfevaluatie-rapport ter voorbereiding van de visitatie en de accreditatie moeten de opleidingen informatie geven over de verschillende varianten die zij aanbieden. Het accreditatiekader is daarbij de referentie.

De NVAO vindt het daarnaast zinvol dat de opleidingen extra gegevens over het opleidingstraject aanleveren in hun zelfevaluatie-rapport. Deze gegevens zijn voor een VBI-panel nodig om in de rapportage het aandeel van het oids-traject duidelijk te maken.

Hierbij een lijst van die gegevens:

- beschrijving van de afspraken tussen lerarenopleiding en opleidingsschool over de onderlinge verdeling van de na te streven leerdoelen;
- informatie (aantal, vooropleiding) over de verschillende doelgroepen van opleiden in de school;
- beschrijving van de selectie- en evc-procedures in functie van het oids-traject;
- beschrijving van de wijze waarop de opleiding op basis van de vaststelling van de individuele kwaliteit van de instromende student een programma op maat garandeert;
- beschrijving van het oids-traject uitgedrukt in studiepunten (ECTS);
- beschrijving van kwaliteitscriteria van de werkplek.

3.3 Toezicht door inspectie

Bij het toezicht hanteren NVAO en inspectie voor het hoger onderwijs een taak- en rolverdeling. In hoofdstuk 3 is uiteengezet hoe voor opleiden in de school het toezicht heeft vormgekregen in specificaties van het NVAO-kader. De inspectie

kent een stelselverantwoordelijkheid op grond waarvan zij in voorkomende gevallen themaonderzoeken inzet. Verder is ook het toezicht op zij-instroom in het beroep bij de inspectie belegd. In bredere zin heeft het toezicht van de inspectie op po, vo en bve raakvlakken met de kwaliteit van het onderwijs, zoals ook door studenten in de opleidingsschool wordt gegeven aan leerlingen van die sectoren. De consequenties van de ontwikkelingen rond opleiden in de school voor het toezicht door de inspectie worden hieronder uiteengezet. Het toezicht op zij-instroom in het beroep wordt kort nader beschreven, aangezien deze vorm van opleiden eveneens op opleiden in de praktijk is gericht en een afzonderlijk toezichtsverantwoordelijkheid van de onderwijsinspectie is.

Zij-instroom in het beroep

Zij-instromers zijn hoger opgeleiden die met een weloverwogen verkort traject zich voor het leraarsberoep kunnen kwalificeren. De assessmentcentra spelen een belangrijke rol in het mogelijk maken van de afgifte van een geschiktheidsverklaring, waarmee een zij-instromer het leer-werktraject kan beginnen. Ook de verantwoording van het maatwerktraject (wat beheerst een kandidaat wel of niet), is een afgeleide van het assessment dat assessmentcentra afnemen. Ook bij het afsluitend bekwaamheidsonderzoek kan het assessmentcentrum een belangrijke rol spelen. Via een eindassessment wordt nagegaan of een zij-instromer aan de voor het lerarenberoep geldende bekwaamheden voldoet.

Sinds het begin van deze mogelijkheid, op basis van de Interimwet zij-instroom leraren primair en voortgezet onderwijs (augustus 2000), is er in de constructie rondom zij-instroom nogal wat veranderd. De financiering is niet meer geoormerkt maar is opgenomen in de lumpsumbekostiging voor scholen en instellingen. De wet zij-instroom is inmiddels opgenomen in de nieuwe Wet BIO. De aantallen kandidaten die op deze wijze worden opgeleid, lopen al enige tijd terug. Vanaf het instellen van deze trajecten door OCW, is het toezicht op de daarbij behorende assessmentcentra bij de Inspectie van het Onderwijs belegd.

Aangezien deze vorm van opleiden behoort tot werkplekleren heeft het grote raakvlakken met opleiden in de school. Ook de risico's voor de kwaliteitsborging van opleiden in de school lopen in hoofdlijnen parallel. Om deze redenen is in dit advies ook aandacht voor zij-instroom.

Het bekwaamheidsonderzoek van de zij-instromers in het beroep valt onder verantwoordelijkheid van de lerarenopleiding. De scholing en de begeleiding van deze zij-instromers vindt voor een belangrijk deel op de werkplek plaats en wordt voor een deel verzorgd door de lerarenopleiding. Daaruit vloeit voort dat vanuit de huidige taakverdeling tussen NVAO en inspectie de kwaliteit van de opleiding, te zien als een opleidingstraject op basis van maatwerk, aan de eisen moet voldoen die het NVAO-kader daaraan stelt, ook die gesteld worden aan eindcertificering. De specificaties, zoals deze zijn opgesteld voor opleiden in de school dienen voor deze trajecten te gelden, aangezien beide trajectsoorten door hun verwantschap dezelfde risico's vertonen.

Het toezicht op de assessmentcentra zelf vereist een andere invalshoek. Deze onderdelen van een lerarenopleiding hebben een specifieke functie in de onderbouwing van geschiktheidsverklaringen, die niet binnen het NVAO-kader valt. Het toezicht hierop door de inspectie, zoals dat momenteel op basis van risicobeoordeling en signalen gestalte krijgt kan om die reden gehandhaafd blijven.

Toezicht op gerealiseerde kwaliteit van de opleidingsscholen

In de specificaties van het accreditatiekader voor de lerarenopleidingen gericht op waarborgen van de kwaliteit van opleiden in de school is een aantal elementen opgenomen betreffende de verantwoordelijkheid van de opleidingen voor de kwaliteit van de opleidingsscholen. Daarmee is de verantwoordelijkheid voor het waarborgen van die kwaliteit terecht gelegd bij de opleidingen. Zij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opleiding van toekomstige leraren, en dus ook voor de bijdrage die opleidingsscholen daaraan leveren.

De NVAO beoordeelt in de accreditatieprocedure of opleidingen die verantwoordelijkheid waarmaken. In aanvulling daarop is door de inspectie in de betreffende sectoren (po, vo en bve) toezicht te houden op de feitelijk door opleidingsscholen gerealiseerde kwaliteit van hun opleidingsinspanningen. Immers, de vaststelling door de NVAO of hieraan wordt voldaan heeft alleen betrekking op de informatie verstrekt door de opleidingen, niet op de praktijk binnen de opleidingsscholen zelf.

De kwaliteit van het onderwijs in de opleidingsschool

Zoals uiteengezet in paragraaf 2.2, kan opleiden in de school risico's inhouden voor de kwaliteit van het onderwijs in de opleidingscholen. Het toezicht van de inspectie op po, vo en bve betreft ook de kwaliteit van het onderwijs, zoals ook door studenten in de opleidingsschool wordt gegeven aan leerlingen van die sectoren. De inspectie zal bij het risicogestuurd toezicht zoals dat nu voor die sectoren wordt ontwikkeld, alert zijn op de risico's die hiermee gepaard gaan en daaraan waar nodig extra aandacht besteden.

De effecten van opleiden in de school voor het stelsel

Uit de verkenningen van NVAO en inspectie in de praktijk van opleiden in de school blijkt, dat deze vorm van opleiden van leraren nog volop in ontwikkeling is. De inspectie zal deze ontwikkeling vanuit het perspectief van de effecten op het onderwijsstelsel in de komende jaren blijven monitoren.

Daaraan gerelateerd zal de inspectie door themaonderzoek expliciet aandacht besteden aan de variëteit in opleidingstrajecten voor het leraarsberoep en aan de bedoelde en onbedoelde effecten daarvan op het onderwijs.

3.4 Aanvullende opmerkingen

Er is nog een aantal risico's te noemen naar aanleiding van het onderzoek die gerelateerd zijn aan de beleidscontext en niet aan directe kwaliteitsborging. Hieronder besteden we daaraan aandacht.

Variatie van modellen

Opleiden in de school heeft zich in dit experimentele stadium gevarieerd ontwikkeld. Variatie is zichtbaar in het opleidingsprogramma, in opdeling van curriculumonderdelen tussen opleiding en opleidingsschool, ingangseisen, toetsing en beoordeling en de organisatie (al dan niet hebben van samenwerkingsovereenkomsten). Deze variaties kunnen eventueel leiden tot risico's die niet onmiddellijk te waarborgen zijn via het toezicht. Ook de verdeling van publieke financiële middelen in relatie tot de inspanningen hoort daarbij. Te denken valt aan doelmatigheid van opleiding (kosten versus maatschappelijke baten in aantallen afgestudeerden) evenals een passende ruil van publieke middelen en inspanningen. Ook kan de variatie in de

praktijk leiden tot graduele verschillen in niveau of opleidingsinhouden, die door de inrichting van maatwerk of praktijkdelen niet onmiddellijk te borgen zijn.

Continuïteit van kwaliteit

Lerarenopleidingen en scholen (en overheid) hebben fors geïnvesteerd in opleiden in de school. Met name in infrastructuur en organisatie, in ontwikkeling van instrumenten en opleidingsonderdelen en in kwaliteit en kwantiteit van begeleiding. Het in stand houden van deze structuren wordt bedreigd door een variabele instroom enerzijds en onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen en beleidskeuzes rondom opleiden in de school anderzijds. De praktijk leert dat structuren die zijn ingesteld snel kunnen verwateren als er binnen de instelling andere prioriteiten worden gelegd. Investerings gaan verloren en ook continuïteit in kwaliteit is niet langer gewaarborgd. Inbedding van structuren zoals personeelsbeleid en kwaliteitsbeleid vormen voorwaarden om continuïteit sterker te waarborgen. Goed personeelsbeleid gaat uit van onderhoud en groei van de bekwaamheid van de leraar. Dit sluit aan op overwegingen die naar voren gebracht zijn in het Advies van de Commissie Leraren², (september 2007), waar werken aan de kwaliteit van leraarschap genoemd wordt als een continue lijn in het waarborgen van de kwaliteit van het onderwijs in een professionele school. Ook dit vraagt om waarborgen. Voor opleiden in de school betekent het vooral dat de kwaliteit van de leraar in de rol van opleider en begeleider van nieuw en zittend personeel gewaarborgd moet worden.

Als geredeneerd wordt vanuit het perspectief van de lerarenopleiding vormt het aanbod van studenten een belangrijke graadmeter voor de benodigde en gewenste inspanningen vanuit de lerarenopleiding. Als daarentegen geredeneerd wordt vanuit het perspectief van de (opleidings)scholen vormen de feitelijke en de verwachte fricties en tekorten van leraren de belangrijkste graadmeter. Vanuit beide invalshoeken gaat het om een kwantitatief probleem. Dat is door de commissie Rinnooy-Kan (2007) ook als zodanig benoemd. Maar die commissie heeft daarbovenop aandacht gevraagd voor de kwalitatieve dimensie: die zou ook bij opleiden in de school aandacht moeten hebben. Daarbij gaat het bij de studenten van de lerarenopleiding natuurlijk om de vraag of ze 'startbekwaam' zijn, terwijl het bij de scholen niet alleen zou moeten gaan om de vraag of er voldoende bevoegde leraren zijn, maar ook of het personeelsbeleid van een school voldoende gericht is op de verhoging van de kwaliteit van het leraarschap.

² LeerKracht! Advies van de Commissie Leraren, in opdracht van het Ministerie van OCW (2007)

Bijlage I – begrippen en afkortingen

bve	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
EPS	Educatief Partnerschap
ho	Hoger onderwijs
hbo	Hoger beroepsonderwijs
IPB	Integraal personeelsbeleid
lio	Leraar in opleiding
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
oids	Opleiden in de school
pabo	Lerarenopleiding voor het primair onderwijs
po	Primair onderwijs
roc	Regionaal opleidingscentrum
VBI	Visiterende en beoordelende instantie
vho	Vorbereidend hoger onderwijs
vo	Voortgezet onderwijs
Wet Bio	Wet op de beroepen in het onderwijs
wo	Wetenschappelijk onderwijs
WOT	Wet op het onderwijstoezicht

Bijlage II Rapporten opleiden in de school

Inspectie van het Onderwijs en NVAO (mei 2007). Opleiden in de school - 1
Kwaliteitsborging en toezicht: Studie

Inspectie van het Onderwijs en NVAO (december 2007). Opleiden in de school - 2
Kwaliteitsborging en toezicht: Praktijk

Inspectie van het Onderwijs en NVAO (december 2007). Opleiden in de school - 3
Kwaliteitsborging en toezicht: Advies

Bijlage III – projectgroep Opleiden in de School

NVAO

Dr. K.L.L.M. Dittrich (voorzitter NVAO)

Drs. R. Belmans (beleidsmedewerker NVAO)

Inspectie van het Onderwijs

Dr. G. van Hardeveld (inspecteur hoger onderwijs, projectleider)

Dr. K.J. Polder (inspecteur hoger onderwijs)

Drs. K. Sluis (inspecteur voortgezet onderwijs)

Drs. M. van der Wal (inspecteur primair onderwijs)

Drs. M. Wilmer (inspecteur beroepsonderwijs en volwasseneducatie)

Colofon

Gehele of gedeeltelijke overneming of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

Productie

Afdeling Communicatie, Inspectie van het Onderwijs

Vormgeving

Blik grafisch ontwerp, Utrecht

Drukwerk

Den Haag media groep, Rijswijk

Uitgave

Inspectierapport 2007-29

in samenwerking met de NVAO

December 2007

Verkoopprijs: € 8,00

Exemplaren van deze publicatie zijn telefonisch te bestellen bij de Postbus 51 Infolijn.

Postbus 51 nummer: 22BR2007B029

ISBN: 978-90-8503-096-6

Telefoonnummer 0800-8051 (gratis)

elke werkdag van 9.00-21.00 uur

of via internet op www.postbus51.nl

Deze publicatie staat ook op internet:

www.onderwijsinspectie.nl

www.nvao.net